

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психології і туризму

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст

спеціальність 035 Філологія

рівень вищої освіти бакалавр

2022

Розробник :

Лебедева І.М., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри психології і туризму

Метою дисципліни «Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст» є вивчення соціально-політичних і культурних зв'язків українського народу з державами європейського світу з часів Київської Русі по теперішній час.

Предметом вивчення вузівського курсу «Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст» є процес зародження і розвитку міжнародних відносин України з державами європейського світу в культурній, політичній і духовній сферах з найдавніших часів до сьогодення.

Завданням вивчення дисципліни «Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст» є ознайомлення здобувачів з основними історичними подіями та фактами, які мали визначальний вплив на політичні, соціальні, економічні та культурні взаємостосунки між Україною та країнами Європи, а також формування таких загальних та фахових компетентностей:

Курс «Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст» для здобувачів вищої освіти складається з одного змістового модуля : *Україна в європейському суспільно-політичному, економічному й культурному просторі від раннього середньовіччя до початку XXI ст.* У ньому висвітлюються соціально-політичні, культурні зв'язки українського народу з державами європейського світу.

Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) - 3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:

лекції – 30 год. самостійна робота – 60 год.

Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ п / п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин			
		Денна форма здобуття освіти			
		Разом	у тому числі		
			лекції	семінарські / практичні заняття	самостійна робота
<i>Змістовий модуль 1. Україна в європейському суспільно-політичному, економічному й культурному просторі від раннього середньовіччя до початку XXI ст.</i>					
1.	Тема 1. Процес державотворення у Західній Європі і становлення Старокиївської держави.	8	2	–	6
2.	Тема 2. Україна-Русь у європейському соціально-політичному просторі наприкінці X – у середині XII ст.	8	2	–	6
3.	Тема 3. Утворення національних держав у Західній Європі. Галицько-Волинське князівство у політичному процесі Центральної Європи.	8	2	–	6
4.	Тема 4. Станово-представницькі монархії в Європі. Еволюція українського суспільства у складі Великого князівства Литовського (XV ст.).	8	2	–	6
5.	Тема 5. Початок Нового часу і соціально-політичний розвиток України наприкінці XV-XVI ст. Реформація і Контрреформація, їх відгомін в Україні.	8	2	–	6
6.	Тема 6. Західна Європа і Україна у першій половині XVII ст.	8	2	–	6
7.	Тема 7. Національно-визвольна боротьба українського народу у	6	2	–	4

	1648-1657 рр. і європейський світ.				
8.	Тема 8. Тенденції суспільно-політичного розвитку в країнах Західної і Центральної Європи і Україна (друга половина XVII-XVIII ст.).	6	2	–	4
9.	Тема 9. Культурний розвиток давньої Русі-України в контексті середньовічної культури.	6	2	–	4
10.	Тема 10. Розвиток української культури у XV-XVIII ст. Західноєвропейські впливи у духовному житті.	8	4	–	4
11.	Тема 11. Україна і європейський світ у XIX ст.	8	4	–	4
12.	Тема 12. Соціально-політичні й економічні процеси в Європі і Україні у XX – на початку XXI ст. Європейська інтеграція та Україна.	8	4	–	4
	Разом годин за модулем 1	90	30	–	60
	Усього годин	90	30	–	60

**Перелік тем і зміст лекційних занять
з дисципліни**

«Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст»

Тема 1. Процес державотворення у Західній Європі і становлення Старокиївської держави (2 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з особливостями державотворчого процесу у ранньофеодальних європейських монархіях від часу падіння Римської імперії та виникнення «варварських королівств» й племінних князів до заснування територіальних імперій; з'ясування ролі християнської церкви в об'єднанні народів європейського світу у зазначений час.

Провідна ідея: показати процес розвитку феодалізму в Західній та Східній Європі в часи раннього середньовіччя, особливості становлення ранньофеодальних держав у германських народів й слов'ян.

Основна проблема: показати взаємовпливи народів Західної та Східної Європи за часів раннього середньовіччя, виявити спільне й відмінне у їх розвитку, простежити процес становлення і розквіту Старокиївської

держави, зростання її міжнародного авторитету у дохристиянську добу в порівнянні з розвитком ранньофеодальних держав європейського світу.

Основні питання: Раннє Середньовіччя у Західній Європі. «Варварські королівства». Об'єднання романо-германського світу в імперії Карла Великого. Розвиток феодалізму в державі Каролінгів. Розпад імперії Карла Великого. Ранньофеодальні держави південних і західних слов'ян. Утворення державності у східних слов'ян. Терміни «Русь» і «Україна». Утворення Давньоруської держави з центром у Києві. Християнізація Русі-України до Володимирівського хрещення і європейський контекст. Християнство у Давньоруській державі до 988 року.

Тема 2. Україна-Русь у європейському соціально-політичному просторі наприкінці X – у середині XII ст. (2 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з політичним розвитком Київської держави на тлі соціально-політичних відносин у Західній Європі.

Провідна ідея: розкрити спорідненість основних політичних і соціальних структур Західного і Східного світів Європи.

Основна проблема: простежити європейський вектор зовнішніх відносин Київської держави доби Володимира і Ярослава Мудрого.

Основні питання: Політичний розвиток Київської держави. Князювання Володимира і Ярослава. Володимир Мономах і його наступники. Хрещення України-Русі як фактор європеїзації. Прийняття християнства. Західна політика Володимира. Проблема організації церкви. Спроби подолання деспотизму Константинополя. Посилення зв'язків Київської держави з європейським світом. Династичні зв'язки Рюриковичів. Церковний розкол 1054 р. Європейський вектор зовнішніх зносин Ярославичів.

Тема 3. Утворення національних держав у Західній Європі. Галицько-Волинське князівство у політичному процесі Центральної Європи (2 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з процесом формування розвинутого феодального суспільства в Західній Європі і становлення однієї національних держав.

Провідна ідея: Галицько-Волинська держава повнокровний учасник політичного процесу Центральної Європи.

Основна проблема: посилення західної орієнтації у політичному розвитку України-Руси.

Основні питання: Розвинуте феодальне суспільство в Західній Європі. Утворення національних держав. Королівська влада у Франції. Формування станової монархії в Англії. Германська імперія. Розпад Київської держави. Хрестові походи. Утворення Галицького князівства. Галицько-Волинське князівство як фактор формування української державності. Іноземне

втручання. Монголо-татарська навала. Держава Романовичів у другій половині XIII – першій половині XIV ст.

Тема 4. Станово-представницькі монархії в Європі. Еволюція українського суспільства у складі Великого князівства Литовського (XV ст.). (2 год.).

Мета вивчення: ознайомлення з процесом формування станово-представницьких монархій в Західній Європі.

Провідна ідея: феодално-аристократичні угруповання у Великому князівстві Литовському.

Основна проблема: еволюція українського суспільства у складі Великого князівства Литовського.

Основні питання: Розклад католицько-феодалної системи у середньовічній Європі. Посилення королівської влади, політична дефеодалізація і зміцнення національних держав. Боротьба Польщі і Литви за Україну. Утвердження Литви в Наддніпрянській Україні. Великі князі Литовські – інтегратори давньоруської спадщини. Кревська унія. Позиція українського панства. Київська держава Олельковичів. Волинське князівство. Зв'язки із західним світом. Повстання української феодалної аристократії. Розвинутий феодалізм в Україні. Соціальна еволюція феодалного стану. Великокняжа влада і станово-представницькі установи Литовсько-Руської держави.

Тема 5. Початок Нового часу і соціально-політичний розвиток України наприкінці XV-XVI ст. Реформація і Контрреформація, їх відгомін в Україні (2 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з початком формування абсолютизму в Європі, станово-представницькими інститутами.

Провідна ідея: розкрити вплив Нового часу на соціально-політичний процес в Україні.

Основна проблема: загострення соціальних суперечностей і способи їх розв'язання в Західній Європі і в Україні.

Основні питання: Соціально-політичні передумови абсолютизму в Європі. Українська магнатурія і шляхта. Географічні відкриття. Розвиток товарно-грошових відносин. Фільваркова система. Соціальні протести в Європі і Україні. Гуситський рух. Виникнення козацтва, його роль у зародженні буржуазних відносин в Україні. Реформаційні течії і рухи в Західній Європі. Перші кроки Реформації в Польщі і на Україні. Контрреформація в Західній Європі. Єзуїти, їх проникнення в Україну. Люблінська унія та її наслідки. Посилення реформаційних рухів. Соцініанство в Україні. Братства як фактор реформації релігійно-церковного життя в Україні та її національно-культурного відродження. Берестейська унія в контексті «європеїзації» українського суспільства.

Тема 6. Західна Європа і Україна у першій половині XVII ст. (2 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з західноєвропейських суспільно-політичними процесами першої половини XVII ст. та ситуацією в Україні.

Провідна ідея: розкрити вплив західноєвропейських суспільно-політичних процесів на Україну.

Основна проблема: вплив нідерландської революції на поширення релігійної та національної свободи.

Основні питання: Утвердження абсолютизму в країнах Західної Європи. Деградація української магнатурії, піднесення національної свідомості середніх прошарків. Нідерландська буржуазна революція, її вплив на поширення релігійної та національної свободи. Українські і польські антитринітарії у Голландії. Козацтво як інтеграційний чинник визвольних прагнень усіх класів-станів України. Тридцятилітня війна і участь у ній українського козацтва. Антигабсбурзька ліга протестантських країн. Плани Густава-Адольфа щодо українського козацтва. Козацький корпус на французькій службі. Богдан Хмельницький у Франції.

Тема 7. Національно-визвольна боротьба українського народу у 1648-1657 рр. і європейський світ. (2 год.)

Мета вивчення: ознайомлення із змістом і характером національно-визвольної боротьби в Україні як складової загальноєвропейського процесу соціальної і визвольної боротьби у XVI-XVII ст.

Провідна ідея: розкрити спільне і відмінне у соціально-політичних процесах країн Західної і Східної Європи.

Основна проблема: утворення козацької держави і європейський контекст.

Основні питання: «Золотий спокій». Визвольні рухи в Європі і український контекст. Перші кроки повстання. Воєнні перемоги. Реакція в Європі на події в Україні. Політичні орієнтації Б.Хмельницького. Залучення православної шляхти й решток української магнатурії до будівництва козацької держави. Династичні плани козацького гетьмана. Рецепція визвольної війни українського народу в країнах Західної Європи.

Тема 8. Тенденції суспільно-політичного розвитку в країнах Західної і Центральної Європи і Україна (друга половина XVII-XVIII ст.). (2 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з основними напрямками розвитку європейської суспільно-політичної системи і місце у ній України.

Провідна ідея: Гетьманщина активний учасник історичного процесу і суспільно-економічних явищ європейського світу.

Основна проблема: козацька державність засіб забезпечення національної ідентичності і зближення з європейським світом.

Основні питання: Розвиток європейської політичної системи у другій половині XVII–XVIII ст. Боротьба за збереження української державності після смерті Б.Хмельницького. Європейський вектор зовнішньої і внутрішньої політики І.Виговського. «Велике князівство Руське». Політика Петра Дорошенка. Спроби посилення гетьманської влади в період гетьманування Д.Многогрішного та І.Самойловича. Західноєвропейські джерела про добу «Руїни». Перехід до епохи Просвітництва в Європі. Гетьманування Мазепа. Українсько-шведський союз. Боротьба України проти російського деспотизму.

Тема 9. Культурний розвиток давньої Русі-України в контексті середньовічної культури. (2 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з основними напрямками розвитку європейської та української середньовічної культури.

Провідна ідея: спільні та відмінні риси у розвитку середньовічної європейської та української культури.

Основна проблема: культура проторенесансу, її прояви в Україні.

Основні питання: Доба Відродження і український культурний процес. Вплив реформаційних ідей на культурні процеси в Україні. Українська література. Освіта. Архітектура. Живопис, графіка і музична творчість. Бароко в духовному житті України.

Тема 10. Розвиток української культури у XV-XVIII ст. Західноєвропейські впливи у духовному житті. (4 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з основними напрямками розвитку європейської та української культури XV-XVIII ст.

Провідна ідея: доба Відродження і український культурний процес.

Основна проблема: утвердження гуманістичної культури на українських землях.

Основні питання: Основні напрямки розвитку європейської культури XV–XVIII ст. Загальна характеристика культурного розвитку України. Вплив реформаційних ідей на культурні процеси в Україні. Утвердження гуманістичної культури на українських землях. Українська література. Поширення друкарства. Освіта. Братські школи. Острозька академія. Києво-Могилянський колегіум. Архітектура.

Тема 11. Україна і європейський світ у ХІХ ст. (4 год.)

Мета вивчення: розкрити впливи європейської суспільно-політичної думки на зміст і характер українського національного руху у ХІХ ст.

Провідна ідея: показати вплив європейського суспільно-політичного процесу на рух в Україні у ХІХ ст.

Основна проблема: показати вплив європейських політичних ідей на розвиток українського суспільства у ХІХ ст.

Основні питання: Україна і європейський світ на початку ХІХ ст. Поширення ідей Великої французької буржуазної революції в Україні. Україна у планах Наполеона. «Українська проблема» в період Наполеонівських війн. Вплив революційних подій 1820–1840-х рр. в Європі на ситуацію в Україні. Кримська війна і українська проблема. Загострення російсько-німецьких відносин у 1870–1880-х рр. і український національний рух. Німецький романтизм і пробудження національної свідомості в українському суспільстві. Королівство Київське за проектом Бісмарка. Галицькі землі у складі Австро-Угорської імперії. Українці у Віденському парламенті. Українська еміграція в Європі другої половини ХІХ століття.

Тема 12. Соціально-політичні й економічні процеси в Європі і Україні у ХХ – на початку ХХІ ст. Європейська інтеграція та Україна. (4 год.)

Мета вивчення: ознайомлення з основними напрямками розвитку європейського суспільства у ХХ столітті та місцем України в Європі.

Провідна ідея: Україна – активний учасник Європейського соціально-економічного та політичного процесу.

Основна проблема: Показати шлях України до Європейської інтеграції.

Основні питання: Соціально-економічна та політична ситуація в Європі на початку ХХ ст. Перша світова війна і Україна. Стосунки УНР з європейськими державами за доби Центральної Ради. Міжнародна політика Української Держави гетьмана Павла Скоропадського. Зовнішня політика Директорії УНР. Українська політична еміграція міжвоєнного періоду. Плани європейських держав щодо України напередодні Другої світової війни. Друга світова війна в Європі та Україні. Третя хвиля української еміграції. Українсько-європейські стосунки доби незалежності України. Україна – активний учасник Європейського соціально-економічного та політичного процесу. Організаційно-правові засади співпраці України з ЄС. Інтеграційні процеси між Україною та Європейським Союзом: стан і перспективи.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання здобувачів має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік. Передбачений вид навчальних занять – лише лекційні	1. Модульна контрольна робота (МКР)	100 (якщо передбачений підсумковий контроль – залік)

Підсумковий контроль **Залік**

Дисципліни, з яких передбачено лише лекційні заняття і підсумковий контроль у формі заліку, оцінюються таким чином. Вивчення кожної зазначеної дисципліни завершується виконанням здобувачами модульної контрольної роботи, під час якої перевіряється засвоєння здобувачами **всього** програмного матеріалу курсу, винесеного як на аудиторну, так і на самостійну роботу. Модульна контрольна робота (МКР) оцінюється у 100-бальній шкалі. Для цього кожне питання МКР оцінюється у 4-бальній шкалі (“відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”)), потім встановлюється середнє арифметичне з цих оцінок з округленням до десятої частки. Середньоарифметичне значення помножується на **20**. Результат є семестровим рейтинговим балом у 100-бальній шкалі, якому відповідає оцінка за шкалою ЄКТС:

90 – 100 балів	–	A	}	зараховано
82 – 89 балів	–	B		
75 – 81 бал	–	C		
66 – 74 бали	–	D		
60 – 65 балів	–	E		
59 балів і нижче	–	FX.		

За рішенням кафедри кожне з питань модульної контрольної роботи з дисциплін, з яких передбачено лише лекційні заняття і підсумковий контроль у формі заліку, може оцінюватися у багатобальній системі (**максимум 100 балів за всю модульну контрольну роботу**).

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують оцінку “**зараховано**” і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку. Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка “**зараховано**” в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **E** та бал **60**. Якщо здобувач під час заліку отримав оцінку “**не зараховано**”, то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка “**не зараховано**” в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його підсумковий рейтинговий бал за дисципліну.

В умовах дистанційного навчання здобувачі складають залік в **он-лайн режимі** на інформаційній платформі Microsoft Office Teams в реальному часі відповідно до розкладу заліково-екзаменаційної сесії, складеного деканатом факультету. Обов'язковою умовою складання заліку є підключення з відеозв'язком (з персонального комп'ютера, телефону або іншого пристрою). Під час приєднання здобувача вищої освіти до онлайн конференції він / вона для ідентифікації обов'язково має показати свій студентський квиток, залікову книжку або інший документ, що посвідчує особу.

Процес проведення заліку передбачає співбесіду викладача з кожним здобувачем за питаннями підсумкового контролю (додаються). Надання часу для підготовки до відповіді не передбачається.

Під час складання заліку має здійснюватися відеозаписвідповідей здобувачів (з обов'язковим інформуванням про це здобувачів передпочатком заліку) з подальшим збереженням цих записів. Здобувачі мають дотримуватися усіх вимог академічної доброчесності. У разі їх порушення викладач припиняє процедуру прийняття заліку у здобувача та виставляє 0 балів.

Критерії оцінювання заліку:

№ з/п	Критерії оцінювання	Шкала оцінювання	
		«зараховано»	«не зараховано»
1.	Відповідність змісту	Відповідь здобувача повністю відповідає змісту питання. Основні проблеми розкриті чітко та в повній мірі.	Відповідь здобувача лише частково відповідає / не відповідає змісту питання. Основні проблеми визначено нечітко / не визначено.
2.	Повнота і ґрунтовність викладу	Основні питання розкриті повністю і ґрунтовно.	Основні питання розкриті лише частково і без належної глибини / зовсім не розкриті.
3.	Термінологічна коректність	Здобувач вільно й коректно користується понятійно-категоріальним апаратом дисципліни.	Здобувач майже не користується термінологією.

Оцінка «зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача в повній мірі відповідає всім зазначеним критеріям.

Оцінка «не зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача не відповідає хоча б одному із зазначених критеріїв.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка в національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка в шкалі ЄКТС виставляються на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну у такий спосіб:

90 – 100 балів	–	A	} зараховано
82 – 89 балів	–	B	
75 – 81 бал	–	C	
66 – 74 бали	–	D	
60 – 65 балів	–	E	
59 балів і нижче	–	FX	– не зараховано.

Умови допуску до семестрового заліку

При розв'язанні питання про допуск здобувачів вищої освіти до заліку з дисципліни «Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст» враховується виконання ними вимог навчального плану і графіка навчального процесу. Здобувачі вищої освіти мають відпрацювати всі пропущені аудиторні заняття з дисципліни «Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст». Здобувач вважається **допущеним до семестрового заліку**, якщо він **виконав усі види робіт**, що передбачені робочою програмою дисципліни.

Вимоги до виконання позааудиторної самостійної роботи

Позааудиторна самостійна робота передбачає такі види :

а) написання рефератів

Одним з найпоширеніших видів індивідуальних завдань для студентів є написання реферату (від лат. *referre* – доповідати) – письмової роботи науково-дослідницького характеру, в якій досить стисло, оглядово викладається сутність певного наукового питання (за іншим визначенням, реферат – це письмовий аналіз теми).

Головним завданням цього виду самостійної роботи є формування у студентів початкових вмінь і навичок наукового дослідження.

Робота над рефератом має бути послідовною, з чітким урахуванням її головних етапів, які передбачають: обрання теми дослідження, складання плану реферату, виявлення джерельно-історіографічної бази обраної проблеми, конспектування літератури і підбір цитат, які необхідно виписувати точно (а іноді й дослівно), із зазначенням сторінок розташування в тексті, власне написання реферативного дослідження.

Як правило, обсяг рукописного реферату – 12-15 стор.; друкованого тексту – 12-15 стор. (14 кегель, через один інтервал, Times New Roman); Береги – 2 см згори і на долі, 2,5 – ліворуч, 1,5 – праворуч. Посторінкові посилання 12 кеглем (із зазначенням автора, його ініціалів, назви праці, місця і року її видання, сторінки).

б) доповідь у формі мультимедійної презентації

Мультимедійна презентація урізноманітнює навчальний процес, підвищує продуктивність навчальної роботи, дає можливість урахувати особливості конкретної аудиторії та кожного окремого слухача.

Загальні вимоги до мультимедійної презентації:

У презентації має бути не менше 10 слайдів. Перший слайд – це титульний, на якому слід представити: назву презентації, прізвище та ініціали доповідача. На наступних слайдах розміщується зміст презентації.

Під час представлення інформації в мультимедійній презентації кожен слайд має відображати одну думку. Текст має складатися з коротких слів та простих речень, слід використовувати короткі слова та речення. Рядок має містити 6-8 слів. Зводять до мінімуму кількість прийменників, прикметників, прислівників.

Заголовки слайдів мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні положення слайду. Усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі. Краще обирати горизонтальне розміщення інформації. Не варто перевантажувати слайд інформацією (одночасно запам'ятовується не більше 3-х фактів, висновків, визначень). Найбільша ефективність досягається тоді, коли ключові пункти відтворюються по одному на кожному окремому слайді. Слайди мають містити узагальнюючу інформацію з обраної студентом тематики. Можна використати різні підходи – текст, малюнки, блоки зі стрілками, таблиці тощо. Якщо на слайді розміщено зображення, то надпис розміщується під ним. Рекомендовано виділяти головне у тексті іншим кольором (бажано в єдиному стилі). Оптимальний розмір шрифту – 16. Розмір для заголовків та титулів – 22 або 24.

Список літератури формується у наступному порядку: 1. спочатку вказуються прізвища (в алфавітному порядку) та ініціали або назва збірки чи підручника. 2. вказується назва джерела (без лапок). 3. вказується місце видання. 4. через двокрапку вказується видавництво (без лапок). 5. після коми ставиться рік видання.

Наприклад : Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.

в) творче завдання у формі есе.

Есе – самостійна творча робота з обраної студентами тематики. Мета есе полягає в розвитку навичок самостійного творчого мислення й письмового послідовного викладу власних думок. Есе дозволяє авторові навчитися чітко й грамотно формулювати думки, структурувати інформацію,

використовувати основні категорії аналізу, виділяти причиново-наслідкові зв'язки, аргументувати висновки; володіти науковим стилем мовлення.

Загальні вимоги до есе:

Есе має містити чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми, а також висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми. **Обсяг есе – 2-3 сторінки формату А 4** друкованого або рукописного тексту.

Рекомендована структура есе:

Титульний аркуш

Вступ: місія студента щодо розгляду теми есе, обґрунтування вибору цієї теми.

Під час визначення мети та завдань роботи важливо правильно сформулювати питання, на які ви збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження. При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на такі питання: «Чи потрібно давати визначення термінам, що використані в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є актуальною на сьогоднішній день?», «Які поняття будуть залучені в мої міркування?» тощо.

Основна частина: теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання.

Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій щодо питання. У цьому полягає основний зміст есе й це являє собою головні труднощі. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснюється структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи міркування) пропоновану тезу.

Висновок: узагальнення й аргументовані висновки до теми.

Підсумовує есе або ще раз вносить пояснення, підкріплює зміст і значення викладеного в основній частині. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе, елемент як рекомендація на застосування дослідження, на розвиток взаємозв'язків з іншими проблемами.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи

дотримані всі вимоги до написання позааудиторної самостійної роботи: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання.	8-9-10 балів
дотримані основні вимоги до написання позааудиторної самостійної роботи, тема розкрита достатньо повно, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Водночас допущені деякі недоліки: не обґрунтовано актуальність теми,	6-7 балів

сформульовані висновки не чіткі, наявні певні неточності у викладенні матеріалу.	
значне недотримання вимог до написання позааудиторної самостійної роботи. Зокрема: тема розкрита лише частково, допущені фактичні помилки в змісті позааудиторної самостійної роботи, відсутній висновок, не витриманий обсяг самостійної роботи; є недоліки в оформленні.	3-4-5 балів
тема позааудиторної самостійної роботи не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми, не витриманий обсяг самостійної роботи; самостійна робота оформлена не правильно.	1-2 балів
Невиконання здобувачем вищої освіти позааудиторної самостійної роботи	0 балів

Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Наприкінці семестру всі здобувачі вищої освіти виконують модульні контрольні роботи з усіх дисциплін.

До кожного варіанта модульної контрольної роботи входить по три питання, що відповідають репродуктивному (рівень А), алгоритмічному (рівень В) й творчому (рівень С) рівням складності.

Зразок модульної контрольної роботи

Варіант № 8

1. Основні напрями зовнішньої політики Русі з Візантією (Рівень А).
Максимальна кількість балів – 20.
2. Україна і Європейський світ в зовнішньополітичних зв'язках XVII ст. (Рівень В).
Максимальна кількість балів – 30.
3. Проаналізуйте основні напрями сучасної зовнішньої політики України з Францією на сучасному етапі (Рівень С).
Максимальна кількість балів – 50.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи:

Питання репродуктивного рівня (рівень А). Максимальна кількість балів – **20.**

16-20 балів – виставляються за бездоганну відповідь.

11-15 балів – виставляються за повну відповідь, але в ній допущені деякі неточності, що не мають істотного значення.

6-10 балів – виставляються за неповну відповідь, в якій багато неточностей.

1-5 балів – виставляються за схематичну відповідь, в якій багато фактологічних помилок.

0 балів – виставляються за відсутності відповіді, або за відповідь, що не відповідає змісту завдання.

Питання алгоритмічного рівня (рівень В). Максимальна кількість балів – **30**.

25-30 балів – виставляються за умови досконалого орієнтування у змісті понять, що висвітлюються, безпомилкового знання фактологічного матеріалу.

18-24 бали – виставляються за умови в цілому правильного висвітлення питання.

12-17 балів – виставляються за умови загального орієнтування в змісті проблеми.

6-11 балів – виставляються за умови неповного, поверхового розкриття змісту проблеми.

1-5 балів – виставляються за умови загального орієнтування в змісті проблеми з суттєвими помилками її розкриття.

0 балів – виставляються за відсутності відповіді, або за відповідь, що не відповідає змісту завдання.

Питання творчого рівня (рівень С). Максимальна кількість балів – **50**.

45-50 балів – виставляються за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання поставлених завдань.

39-44 балів – виставляються за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь.

33-38 балів – виставляються за умови, що відповідь правильна, змістовна, послідовна, але містить незначні недоліки у викладі теоретичного підґрунтя.

24-32 бали – виставляються за умови, що відповідь правильна, але містить незначні недоліки, рівень самостійності в судженнях недостатній.

16-23 бали – виставляються за умови, що відповідь неповна, схематична; рівень самостійності в судженнях недостатній.

8-15 балів – виставляються за умови, якщо у відповіді є неточності та помилки у розкритті проблеми; рівень самостійності в судженнях недостатній.

1-7 балів – виставляються за умови, відсутності вичерпної відповіді на питання; наявності значної кількості неточностей і фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань студента.

0 балів – виставляються за відсутності відповіді, або за відповідь, що не відповідає змісту завдань.

Модульна контрольна робота виконується протягом двох академічних годин (1 година 20 хвилин)). Максимальний рейтинг здобувача вищої освіти за виконання модульної контрольної роботи становить 100 балів.

Орієнтовні питання до модульної контрольної роботи з дисципліни «Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст»

Рівень А

1. Охарактеризуйте церковне життя Європи за часів середньовіччя (Рівень А).

2. Охарактеризуйте основні напрями зовнішньої політики володарів Київської Русі X–XI ст. (Рівень А).

3. Згадайте, з якими європейськими державами військово-політична, економічна, культурна співпраця у X–XII ст. була найбільш успішною (Рівень А).

4. Розкрийте зміст центральноєвропейської політики галицько-волинських Романовичів (Рівень А).

5. Охарактеризуйте відносини України-Русі з європейськими країнами за часів середньовіччя (Рівень А).

6. Охарактеризуйте європейські культурні впливи на українських землях під час перебування останніх у складі Литви і Польщі (Рівень А).

7. Розкажіть про участь українців у Тридцятилітній війні (Рівень А).

8. Охарактеризуйте оцінку подій Національно-визвольної війни в англійській літературі (Рівень А).

9. Охарактеризуйте європейський вектор зовнішньої політики Б.Хмельницького (Рівень А).

10. Охарактеризуйте основні напрями європейської політики І.Виговського (Рівень А).

11. Охарактеризуйте діяльність гетьмана І.Мазепи, спрямовану на поширення ідей європейського Просвітництва в Україні (Рівень А).

12. Розкажіть, хто з видатних українців XVIII – першої половини XIX ст. залишив помітний слід у європейській науці, літературі, мистецтві, музиці (Рівень А).

13. Розкажіть, яке місце належало Україні у європейській політиці XVIII ст. (Рівень А).

14. Розкажіть про внесок українців у розвиток європейської освіти, науки, мистецтва в новий час (Рівень А).

15. Охарактеризуйте вплив Великої французької буржуазної революції на українське суспільство (Рівень А).

16. Розкажіть про участь українців в діяльності революційних і культурно-просвітніх організацій на теренах Російської та Австрійської імперій, які виникли під впливом революційних подій в Європі у першій половині XIX ст. (Рівень А).

17. Розкажіть, які суспільно-політичні й економічні перетворення в Європі XIX ст. сприяли українському національному відродженню (Рівень А).

18. Охарактеризуйте зовнішню політику УНР доби Центральної Ради (Рівень А).

19. Охарактеризуйте зовнішню політику Гетьманату Павла Скоропадського (Рівень А).

20. Охарактеризуйте зовнішню Директорії УНР (Рівень А).

21. Охарактеризуйте зовнішньополітичні відносини України з країнами Антанти в роки національно-визвольних змагань 1917-1920 рр. (Рівень А).

22. Охарактеризуйте зовнішньополітичні відносини України з Німеччиною та Австро-Угорщиною в роки національно-визвольних змагань 1917-1920 рр. (Рівень А).

23. Розкажіть, яке значення відводилося європейськими політиками «українському питанню» під час Першої світової війни (Рівень А).

24. Охарактеризуйте українську еміграцію в Європі у міжвоєнний час (Рівень А).

25. Розкажіть про діяльність українців в європейських освітніх і наукових установах у міжвоєнний час (Рівень А).

26. Охарактеризуйте український гетьманський рух у міжвоєнний період (Рівень А).

27. Розкажіть, яке місце займало «українське питання» напередодні і під час Другої світової війни (Рівень А).

28. Розкажіть про участь українців в русі Опору під час Другої світової війни (Рівень А).

29. Розкажіть про становище української діаспори в англомовних країнах після Другої світової війни (Рівень А).

30. Охарактеризуйте діяльність української діаспори наприкінці XX – на початку XXI ст. (Рівень А).

Рівень В

1. Визначте роль Католицької й Православної церков у сприянні об'єднанню європейських народів в межах єдиної християнської Європи (Рівень В).

2. Поясніть, які фактори сприяли об'єднанню романо-германських народів в межах Франкської імперії Карла Великого та яке значення мало це об'єднання для подальшої консолідації європейців. (Рівень В).

3. Розгляньте проблему хрещення України-Русі в контексті об'єднання середньовічної християнської Європи (Рівень В).

4. Розгляньте проблему хрещення України-Русі в контексті християнізації середньовічної Європи (Рівень В).

5. Порівняйте вплив “Салічної Правди” та “Руської Правди” на розвиток законотворчих процесів у феодальній Європі часів середньовіччя (Рівень В).

6. Розкрийте зміст проекту відродження Римської імперії цесаря Оттона III та його духовного наставника папи римського Сильвестра II (близько 1000 р.), поясніть, яка роль у ньому відводилася Русі (Рівень В).

7. Поясніть, яку роль відіграла транзитна торгівля в економічному й політичному розвитку середньовічної Європи і яке місце в ній належало Україні-Русі (Рівень В).

8. Проаналізуйте, як політична, економічна, релігійна ситуація в країнах Західної Європи часів утвердження абсолютизму позначилась на розвитку України у складі Речі Посполитої (Рівень В).

9. Поясніть відмінності функціонування станової монархії в Англії та на українських землях у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої (Рівень В).

10. Поясніть, який вплив на політичну й релігійну ситуацію в Україні справили нідерландська та англійська буржуазні революції. Яку роль відіграли українські й польські антитринітарії у поширенні ідей релігійної і національної свободи в Речі Посполитій (Рівень В).

11. Поясніть, який вплив справили події Тридцятилітньої війни на політичну ситуацію в Європі та в Україні, який досвід винесли українські козаки, що приймали участь у Тридцятилітній війні (Рівень В).

12. Розкрийте особливості національно-визвольної боротьби українського народу 1648-1657 рр. як невід’ємної складової революційних процесів в Європі кінця XVI-XVII ст. (Рівень В).

13. Поясніть, яку роль в подальшому розвитку економічної інтеграції європейських народів відіграли середньовічні Ганзейський, Рейнський, Північноіталійський союзи міст (Рівень В).

14. Поясніть, наскільки важлива роль у розбудові козацької держави належала західному вектору політичної орієнтації Б.Хмельницького у 1654-1657 рр. (Рівень В).

15. Розкрийте причини європейського характеру зовнішньої і внутрішньої політики І.Виговського та поясніть, яке значення для України мав проект створення Великого князівства Руського (Рівень В).

16. Поясніть, як наполеонівські війни вплинули на процес об’єднання європейських держав, в тому числі й тих, до складу яких входили українські землі (Рівень В).

17. Поясніть, як ідеї Великої французької буржуазної революції, реформи Наполеона Бонапарта у завойованих країнах вплинули на розвиток інтеграційних ідей наприкінці XVIII - першій чверті XIX ст.) (Рівень В).

18. Проаналізуйте зміст найвідоміших проектів об’єднання Європи, розроблених представниками політичної еліти в період зміцнення королівської влади та утвердження абсолютизму (XIV-XVIII ст.ст.), визначте їх вплив на розвиток європейської політичної системи (Рівень В).

19. Порівняйте між собою проекти об'єднання Європи А Сен-Сімона, Прудона, В. Гюго та П. де Лагарля й Г.Тріцке. Поясніть, які з них були покладені в основу сучасних інтеграційних теорій (Рівень В).

20. Поясніть, як перехід до епохи просвітництва в Європі позначився на розвитку України, діяльності її політичної еліти (І. Мазепи, П. Орлика, П. Полуботка, Д. Апостола, К. Розумовського) (Рівень В).

21. Поясніть, як досвід консолідації німецьких держав Європи у складі Пруської імперії використовувався політиками ХХ століття, які нові теорії розвинулися на основі ґрунті ідей О. Бісмарка (Рівень В).

22. Поясніть, що собою являв проект створення Королівства Київського О.Бісмарка в період загострення російсько-німецьких відносин у 70-80 рр. ХІХ ст та які впливи він мав на український національний рух (Рівень В).

23. Дайте оцінку участі представників української еміграція в міжвоєнній доби у соціально-економічному, політичному та культурному розвитку європейських держав проведенні наукових досліджень (Рівень В).

24. Визначте основні аспекти співпраці України та Євросоюзу у сфері науки і технологій, поясніть її значення для обох сторін (Рівень В).

25. Поясніть як змінювалися завдання європейських інституцій від часу створення Європейських Співтовариств й до організації Європейського Союзу (Рівень В).

26. Порівняйте як змінювався характер співпраці держав ЄС на різних етапах існування Союзу (Рівень В).

27. Охарактеризуйте основні етапи впровадження єдиної митної політики, як в окремих регіонах, так і на теренах створеного Євросоюзу. Поясніть, яке значення для успішного впровадження нової митної політики мало вивчення історичного досвіду функціонування німецького митного союзу започаткованого в 30 х рр. ХІХ ст. (Рівень В).

28. Поясніть, якими були історичні передумови та рушійні сили західноєвропейської інтеграції, чому економічна складова на першому етапі об'єднання мала першочергове значення у порівнянні з політичною складовою. (Рівень В).

29. Охарактеризуйте основні етапи впровадження єдиної митної політики, як в окремих регіонах, так і на теренах створеного Євросоюзу. Поясніть, яке значення для успішного впровадження нової митної політики мало вивчення історичного досвіду функціонування німецького митного союзу започаткованого в 30 х рр. ХІХ ст. (Рівень В).

30. Визначте основні форми співпраці України та ЄС в гуманітарній сфері, зокрема в галузі освіти. Поясніть, які кроки здійснює Україна для запровадження на своїх теренах єдиних стандартів європейської освіти та наскільки вони узгоджуються з потребою збереження національних освітніх традицій. (Рівень В).

Рівень С

1. Доведіть історичну закономірність утвердження ранньосередньовічних імперій – імперії Карла Великого та Давньоруської держави (Рівень С).

2. Проаналізуйте роль християнської церкви у формуванні західноєвропейської цивілізації, дайте власну оцінку цим процесам (Рівень С).

3 Поясніть розвиток феодалізму в імперії Карла Великого та Давньоруській державі, як виявлені розбіжності вплинули на подальший їх розвиток (Рівень С)..

4. Порівняйте розвиток України і європейського світу в добу середньовіччя, дайте оцінку контактам Давньоруської держави з європейськими державами (Рівень С).

5. Дайте оцінку князювання Володимира і Ярослава Мудрого в контексті суспільно-політичного розвитку західноєвропейського світу; поясніть, яку роль відігравала Старокиївська держава в загальноєвропейській політиці кінця X – середини XI ст. (Рівень С).

6. Поясніть, як ідеї Реформація і контрреформація змінили долю європейських народів, в тому числі й українців; наскільки вони вплинули на характер об'єднувчих процесів в Європі та до яких наслідків призвели. (Рівень С).

7. Порівняйте постаті Богдана Хмельницького та Олівера Кромвеля, проаналізуйте спільне та відмінне в їхній діяльності (Рівень С).

8. Поясніть, як вплинули події т.зв. “весни народів” та буржуазної революції 1848 р. на політичну ситуацію в Україні, чи призвело це до впровадження ліберальних реформ, демократизації влади, формування партійної системи. (Рівень С).

9. Порівняйте заходи, застосовані політичними лідерами Пруссії (Вільгельмом I, О. Бісмарком) та Франції (Наполеоном III) для об'єднання європейських народів навколо їх держав, оцініть результати цих зусиль, уроки для наступних поколінь європейських політиків – прихильників ідеї побудови єдиної Європи. (Рівень С).

10. Проаналізуйте основні етапи співпраці України з ЄС у 90-х рр. ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Зробіть висновки щодо характеру цих відносин, їх результативності, оцініть здобутки України на цьому шляху (Рівень С).

11. На основі попереднього аналізу поясніть, як проблема формування єдиного ринку та посилення ролі Співтовариства у світі відбивається на економічній й політичній ситуації в Україні, виборі пріоритетів її розвитку у найближчій перспективі (Рівень С).

12. Дайте оцінку Маастрихтському договору 1992 р. в контексті реалізації європейських прагнень України (Рівень С).

13. На основі попереднього аналізу, дайте оцінку сучасної української геополітики та її історичних традицій (Рівень С).

14. Охарактеризуйте інституційний механізм двохсторонньої співпраці України та ЄС. Дайте оцінку його ефективності на основі аналізу досвіду двохсторонньої співпраці останнього десятиліття (Рівень С).

15. Розкрийте причини відродження федералістського руху в Європі після Другої світової війни. Дайте оцінку діяльності федералістських організацій повоєнної доби в умовах поділу Європи за блоковим принципом (Рівень С).

16. На підставі аналізу інтеграційних процесів в Європі першої половини ХХ ст. обґрунтуйте закономірність створення європейського руху, європейських партій та оформлення Панєвропейського Союзу у 20-х рр. ХХ ст. (Рівень С).

17. Розкрийте причини краху проекту запровадження єдиної європейської Конституції. В чому, з вашої точки зору, коріниться причина негативного ставлення багатьох європейців до подібних ініціатив керівництва Союзу? (Рівень С).

18. Дайте оцінку новим моделям європейської інтеграції, запропонованим (авторами концепцій “Європи змінних геометрій”, “диференційованої інтеграції” (проектів “карткової Європи” та “багатошвидкісної Європи”), виходячи з зовнішньополітичних інтересів України (Рівень С).

19. На основі попереднього аналізу дайте оцінку сучасному рівню співпраці України з ЄС в економічній галузі. Спробуйте визначити шляхи її поглиблення в умовах розвитку європейської кооперації й транскордонного співробітництва (Рівень С).

20. Поясніть, яку роль в житті європейського суспільства відіграє Європейський парламент та яке значення для нашої держави має робота українських депутатів Європарламенту на сучасному етапі (Рівень С).

21. Як ви гадаєте, наскільки виправдано пов’язувати питання інтеграції України у європейський політичний та економічний простір з участю у програмах НАТО, зважаючи на сучасний статус цієї поважної організації? (Рівень С).

22. Порівняйте зміст основних концепцій євроінтеграції першої половини ХХ століття (О.Спенглера, А.Деманшона, Р.Кжелена, А.Дандрьо та ін.). Поясніть які спільні риси вони мали та в чому полягала докорінна різниця між ними (Рівень С).

23. Поясніть, в чому полягає різниця між федеративною та конфедеративною моделями європейської інтеграції. Як ви вважаєте, чи зробив європейський політикум свій остаточний вибір на користь однієї з них та яка зі згаданих моделей найбільше відповідає інтересам України (Рівень С).

24. Проаналізуйте здобутки України від участі у європейській кооперації. Як ви вважаєте, чи прискорить це її вступ до ЄС на правах асоційованого члена Союзу (Рівень С).

25. Проаналізуйте, яких змін зазнала федералістська модель європейської інтеграції, методологічна база її застосування в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. (Рівень С).

26. Розкрийте основні напрями діяльності Європейської Комісії в контексті розширення повноважень керівних органів оновленої ЄС. Поясніть, яка роль належить їй у створенні нової конструкції єдиної Європи й залученні до цього процесу нових учасників (Рівень С).

27. Проаналізуйте зміст Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС від 14 червня 1994 р. Оцініть, наскільки успішними виявилися зусилля України на шляху її реалізації, наскільки сучасний розвиток нашої держави відповідає вимогам ЄС до країн-кандидатів (т.зв. “копенгагенським критеріям”), якими можуть бути переваги й втрати нашої держави на шляху до ЄС. (Рівень С).

28. На основі порівняння двох моделі європейської інтеграції – “первинного поглиблення” й “первинного розширення” зробіть висновки, яка з них найбільш точно віддзеркалює сучасний курс керівництва Євросоюзу, а також яка з названих моделей найбільш співзвучна інтересам нашої держави (Рівень С).

29. Проаналізуйте, неофункціоналістські концепції європейської інтеграції та поясніть, вони можуть бути застосовані щодо України, як держави – сусіда Євросоюзу (Рівень С).

30. Поясніть, наскільки важлива для України активна співпраця з такими міжнародними організаціями, як ООН, ЮНЕСКО, ОБСЄ, НАТО; чи сприятиме нещодавній вступ України до СОТ прискоренню її вступу до ЄС (Рівень С).

31. Поясніть, яким чином відбувалося формування договірно-правових й політичних засад співпраці України з ЄС після проголошення її незалежності. Дайте власну оцінку дієвості угод, укладених нашою державою з ЄС протягом останнього десятиліття та спробуйте пояснити, наскільки запропонований у 2007 р. статус країни-сусіда ЄС відповідає сьогоднішнім інтересам України, її зусиллям на шляху до єдиної Європи (Рівень С).

32. Проаналізуйте основні положення Програми Євросоюзу із сприяння реформам в Україні та на основі цього аналізу дайте оцінку сучасним стратегіям співробітництва, запропонованим експертами ЄС українській стороні (Рівень С).

33. Поясніть, наскільки важлива для України активна співпраця з такими міжнародними організаціями, як ООН, ЮНЕСКО, ОБСЄ, НАТО; чи сприятиме нещодавній вступ України до СОТ прискоренню її вступу до ЄС (Рівень С).

34. Проаналізуйте основні тенденції розвитку ЄС після укладання Маастрихтського договору, поясніть, як змінюється його структура, цілі, підходи до проблеми розширення кордонів й прийняття нових членів до складу Союзу. Дайте власну оцінку проблем, з якими стикнувся ЄС в останні роки (Рівень С).

35. Проаналізуйте фактори, що зумовили організацію Європейського співтовариства з вугілля і сталі, Європейського співтовариства з атомної енергії, Європейського економічного співтовариства та їх подальшу співпрацю в межах ЄС. Поясніть, чому до підписання Єдиного Європейського Акту (1986 р.) першочергове значення в їх діяльності відводилося вирішенню економічних проблем (Рівень С).

Орієнтовні питання до заліку з дисципліни «Україна і Європейський світ: історико-культурний контекст»

1. “Варварські” королівства Західної Європи і утворення Старокиївської держави.
2. Західноєвропейський політичний процес і давньоруська державність в добу перших Рюриковичів.
3. Східна і Західна церкви християнського світу. Християнізація Русі-України до Володимирового хрещення і європейський контекст.
4. Князювання Володимира і Ярослава Мудрого в контексті суспільно-політичного розвитку західноєвропейського світу.
5. Хрещення України-Русі як фактор “європеїзації”.
6. Європейський вектор зовнішніх зв’язків Київської Русі кін. X сер. XII ст.
7. Зміцнення королівської влади в країнах Західної Європи.
8. Розпад Київської держави. Галицько-Волинське князівство як фактор продовження українського державного життя.
9. Проникнення західних впливів у міське життя України. Початки магдебургії.
10. Політичні процеси в Центральній Європі і участь в них галицько-волинських володарів.
11. Українські князівства XIV ст. Зв’язки з Західною Європою.
12. Криза феодално-католицької системи в Західній Європі. Зародження буржуазних відносин.
13. Зміцнення національних держав в Європі і піднесення Литовсько-Руської держави.
14. Розвинутий феодалізм в Україні. Соціальна еволюція станів (XV ст.).
15. Перехід від середньовічної станової монархії до абсолютизму. Спроби зміцнення великокняжої влади у Великому князівстві Литовському.
16. Формування буржуазних відносин. Фільваркова система.
17. Соціальні протести в Європі і Україні.
18. Виникнення козацтва, його роль у зародженні буржуазних відносин в Україні.
19. Реформація і контрреформація. Їх прояви в Україні.
20. Інтеграція українських земель у польській державі. Загострення національно-релігійних і соціальних суперечностей наприкінці XVI ст.
21. Середньовічна культура в країнах Західної Європи. Основні напрямки розвитку.
22. Роль християнства в культурному розвитку давньої України-Русі. Константинополь чи Рим.
23. Освіта і давньоукраїнське письменство.
24. Архітектура і образотворче мистецтво. Західні впливи.
25. Утвердження абсолютизму в країнах Західної Європи і політична ситуація в Речі Посполитої.

26. Вплив Нідерландської революції на поширення релігійної і національної свободи. Українські і польські антитринітарії у Голландії.
27. Козацтво на чолі загальнонаціонального руху в Україні.
28. Участь козацтва у Тридцятилітній війні.
29. Розгортання національно-визвольної боротьби під проводом Б.Хмельницького. Реакція в Європі на події в Україні.
30. Українська державність і європейський світ. Формування буржуазних відносин.
31. Західний вектор політичної орієнтації Б.Хмельницького у 1654-1657 рр.
32. Розвиток абсолютизму і європейська політична система.
33. Європейський характер зовнішньої і внутрішньої політики І.Виговського. Велике князівство Руське.
34. Доба "Руїни". Західноєвропейські джерела про ситуацію в Україні.
35. Перехід до епохи просвітництва в Європі. Доба гетьмана Мазепи.
36. Доба Відродження та її вплив на український культурний процес.
37. Готичні та ренесансні стильові ознаки в українському мистецтві XV-XVII ст.
38. Бароко в духовному житті Європи і України.
39. Вплив ідей Великої французької революції на український суспільно-політичний рух. (перша чверть XIX ст.).
40. Україна у планах Наполеона.
41. Кримська війна і українська проблема.
42. Загострення російсько-німецьких відносин у 70-80 рр. і український національний рух (Проблема Королівства Київського за проектом Бісмарка).
43. Дипломатичні контакти урядів України часів національно-демократичної революції з країнами Західної Європи.
44. Українська політична еміграція в Європі у міжвоєнний час. (Участь українців в соціально-економічному, політичному та культурному розвитку європейських держав. Розвиток наукових досліджень представників української діаспори. Українські науково-дослідні інститути в Європі.).
45. Українське питання в період Другої світової війни. Участь українців в антифашистському русі.
46. Українська діаспора в Європі у повоєнний час. Незалежна Україна і європейський світ на сучасному етапі. Проблема інтеграції України у європейський політичний та економічний простір.
47. Співпраця України з Європейським парламентом.
48. Основні напрями та результати співпраці Ради ЄС (Рада Міністрів) з владою незалежної України.
49. Співпраця Європейської Комісії з владними інституціями незалежної України.
50. Європейський суд: досвід діяльності для України.
51. Досвід діяльності Європейська Рахункової Палати в умовах посилення євро інтеграційних процесів в Україні.
52. Конкуренція та конкурентна політика в ЄС та в Україні.
53. Лібералізація та економічна концентрація в ЄС та Україні.

54. Організаційно-правова реалізація конкурентної політики в ЄС та Україні.
55. Повноваження у сфері торговельної політики.
56. Основні інструменти – митні процедури, тарифи, непрямі податки в ЄС та Україні.
57. Міжнародний рух технологій в ЄС та Україні.
58. Використання досвіду науково-технічного регулювання економіки ЄС в Україні.
59. Інформація як фактор співробітництва України з ЄС.
60. Основні елементи монетарної стратегії в ЄС та в Україні.
61. Соціальний діалог – ключовий елемент європейської соціальної моделі і українські реалії.
62. Соціальна політика в ЄС та в Україні.
63. Адаптація європейського законодавства в сучасній Україні.
64. Співпраця ЄС з Україною в галузі економіки та фінансів.
65. Досвід ЄС щодо забезпечення макроекономічної стабільності та цінової рівноваги в умовах глобальної економічної кризи для України.
66. Розробка та досвід втілення проєктів об'єднання Європи за часів Середньовіччя .
67. Поглиблення інтеграційних процесів на Європейському континенті в Новий час. Створення фундаментальних засад європейської інтеграції.
68. Європейська спільнота на шляху створення універсальної моделі побудови “єдиної Європи” в Новітню добу.
69. Еволюція традиційних федералістських теорій європейського об'єднання в Середньовіччю та Нову добу.
70. Еволюція ідеї панєвропейзму в період між Першою та другою світовими війнами.
71. Основні етапи розвитку європейського руху у Новітню добу.
72. Неофункціоналістська концепція європейської інтеграції: зміст та етапи еволюції.
73. Розвиток концепції реалізму в об'єднаній Європі ХХ ст.
74. Розвиток сучасних “синхроністичних” інтеграційних теорій.
75. Розвиток комунікативної теорії.
76. Нові моделі європейської інтеграції кінця ХХ – початку ХХІ ст. (концепція “Європи змінних геометрій”).
77. Періодизація та характеристика основних етапів європейської інтеграції.
78. Формування договірно-правових засад після здобуття Україною незалежності.
79. Критерії розширення і поглиблення європейської інтеграції та України.
80. Основний зміст Єдиного Європейського Акту; Маастрихтського договору, угоди про співробітництво між Україною та ЄС.
81. Проблема реформування й розширення ЄС на сучасному етапі.
82. ЄС після ратифікації Лісабонського договору і Україна: основні тенденції та напрями співпраці.

Рекомендовані джерела

Базова

1. Галик, В. М. Україна в Європі і світі: навч. Посібник. Київ : Знання, 2013. 364 с.
2. Герст Джон. Найкоротша історія Європи. Київ : Наш формат, 2021. 232 с.
3. Терещенко Ю.І. Скарби історичних традицій : нариси з історії української державності. К. : Темпора, 2011. 560 с.
4. Терещенко Ю.І. Україна і європейський світ: Нариси історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. К: Перун, 1996. 496 с.
5. Україна в історії Європи XIX - початку XXI ст.: історичні нариси. монографія. За. ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України, 2020. 814 с.
6. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Додаткова

1. Алексієвець, М. Україна: Європейський контекст змін на зламі XX–XXI ст. та сучасні суспільні прагнення. *Україна–Європа–Світ*. 2017. Вип. 19 С. 106–110.
2. Ващук Ф.Г. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: Монографія. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 560 с.
3. Лебедева І. Англія напередодні і під час буржуазної революції (1603–1660 рр.). Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Історія, економіка, філософія. 2018. Вип. 23. С. 193-218. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_uief_2018_23_18.
4. Мариніна С. В. Особливості взаємодії України з регіональними угрупованнями в умовах європейської інтеграції. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 4. С. 187–191.
5. Наливайко Д. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI–XVIII ст. – Київ, Основи. 1998. 345 с.

11. Інформаційні ресурси:

Сайти бібліотек	Режим доступу
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського	http://www.nbuv.gov.ua/
Електронна бібліотека «Україніка»	http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P

	21DBN=UKRLIB
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	https://dnpb.gov.ua/ua/
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого	https://nlu.org.ua/
Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г. Короленка	https://korolenko.kharkov.com/
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника	http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/
Державна науково-технічна бібліотека України	https://dntb.gov.ua/ru/
Одеська національна наукова бібліотека України	http://odnb.odessa.ua/
Українського інституту науково-технічної і економічної інформації	http://www.uitei.kiev.ua/
Освітні ресурси Інтернету	https://sites.google.com/site/osvitnires/osvita/osvitni-portali

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійне обладнання; програми Microsoft Word, Microsoft Power Point, додатки платформи для дистанційного навчання Microsoft Office 365.